

Luonnon- ja maisemanhoitotyöt Metsähallituksen luontopalveluissa

Laaja työkenttä luonnon ja kulttuuriperinnön hoidon ja sekä virkistyspalvelujen parissa

Metsähallituksen luontopalvelut vastaa Metsähallitukselle asetetuista julkisista tehtävistä. Luontopalvelut muun muassa hoitaa kansallispuistoja ja muita luonnonsuojelun ja retkeilyyn varattuja valtion maita ja yleisiä vesialueita. Toiminnalla vaalitaan luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriarvoja sekä luodaan edellytyksiä luonnon virkistyskäyttöön.

Metsähallituksessa luonto- ja maisemapalveluihin liittyviä tyypillisiä töitä ovat esimerkiksi luontokartoitukset, metsien ja soiden ennallistaminen, perinnebiotooppien ja rakennettujen perinnemaisemien kartoitus-, kunnostus- ja hoitotyöt, vesien ja kosteikkojen kunnostus ja hoito sekä retkeilyalueiden rakennus- ja huoltotyöt.

Luonto- ja maisemapalveluihin liittyvien töiden määrä luontopalveluissa on suuri. Vuonna 2009 metsiä ja puustoisia soita ennallistettiin noin 1 700 ha, avoimia soita ja rämeitä ennallistettiin lähes 900 ha, puustoisia perinnebiotooppeja oli hoidettavana noin 1 100 ha, avoimia perinnebiotooppeja oli hoidettavana runsaat 1 400 ha ja arvokkaita luontotyyppisiä hoidettiin ja kunnostettiin lähes 400 ha. Riekkosoiat ennallistettiin noin 450 ha ja vesilintukosteikoita valmistui noin 30 ha.

Esimerkkejä hoitotöiden määrästä ja laajuudesta:

Ennallistaminen	n. 2 600 ha
Perinnebiotooppien hoito	n. 2 600 ha
Arvokkaiden luontotyyppien hoito ja kunnostus	n. 380 ha
Huollettavat opastus- ja muut rakennelmat	n. 5 700 kpl (YM)
Huollettavat reitit, polut ja urat	n. 6 150 km (YM)
Ylläpidettävät taukopaikkarakennelmat	n. 3 000 kpl

Rahoitus pääosin valtion budjetista, toimintaa ja henkilöstöä runsaasti alueyksiköissä

Metsähallituksen luontopalvelujen rahoitus tulee pääosin valtion budjetista eduskunnan hyväksymänä. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö tekevät Metsähallituksen kanssa vuosittain sopimuksen julkisten hallintotehtävien hoidosta ja rahoituksesta asetettujen tavoitteiden pohjalta. Toimintaa suuntaavat erityisesti Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön kansallinen strategia ja toimintaohjelma 2006–2016 sekä Etelä-Suomen metsien suojelua koskeva METSO-ohjelma.

Vuonna 2009 luontopalvelujen budjetti oli noin 51,4 miljoonaa euroa, josta noin 30,8 miljoonaa euroa ohjautui ympäristöministeriön kautta luonnonsuojeluun ja virkistyskäyttöön. Maa- ja metsätalousministeriö (7,6 miljoonaa euroa) rahoittaa muun muassa retkeilyalueiden hoitoa ja erävalvontaa. Perusrahoituksen ulkopuolista rahoitusta tulee muun muassa hankkeiden kautta.

Luontopalvelujen Vantaalla sijaitsevan ohjausyksikön lisäksi toiminta on jaettu kolmeen alueyksikköön: Etelä-Suomen, Pohjanmaan ja Lapin luontopalveluihin. Henkilöstöä luontopalveluissa oli vuonna 2009 vakinaisina 385 ja määräaikaisina 867 henkilöä, joiden työ määrä oli yhteensä 513 henkilötyövuotta.

Luontopalvelut työllistää myös avolaitosvankeja suojelualueiden kunnostus- ja hoitotöissä mm. Nuuksiossa. Vankien työpanos oli vuonna 2009 kaikkiaan 33 henkilötyövuotta. Työtehtävinä olivat puistojen palvelurakennelmien huolto, polttopuu- ja jätehuolto, rakennus- ja korjaustyöt, polkujen kunnostus sekä luonnonhoitotyöt. Vankityön lisäksi työllistämisen- ja kehittämishankevaroin on palkattu henkilöitä lähinnä luonnon virkistyskäytön palvelurakenteiden huollon ja ylläpidon tehtäviin.

Pääosa omaa työtä, täydentäviä palveluita ostetaan urakoitsijoilta

Luonnon virkistyskäytön edistämiseen käytetään luontopalveluissa noin 20 miljoonaa euroa. Luonnon virkistyskäyttöön liittyvät huolto- ja rakennustyöt tehdään tyypillisesti luontopalvelujen omana työnä. Palveluja ostetaan muilta erityisesti hajakohteilla eli alueilla, joilla ei ole laajoja valtionmaita. Palvelujen ostoon vaikuttaa oman työn ja ostopalvelun käytön kustannusvertailu. Ostettavia palveluja voivat olla esimerkiksi jäte- ja polttopuuhuolto, kiinteistönhoito sekä virkistyspaikkarakentaminen.

Luonnonsuojeluun käytetään luontopalveluissa lähes 10 miljoonaa euroa. Metsien ennallistamistyöt ostetaan pääosin Metsähallituksen metsätaloudelta. Ulkopuolisilta metsäpalveluyrittäjiltä työpanos hankitaan, jos omia metsureita ei ole käytettävissä. Suo-ojien tukkiminen sekä erikoiskalustoa ja osaamista vaativat lintuvesien ja kosteikkojen hoito ostetaan ulkopuolelta, lähinnä koneyrityksiltä. Yrittäjien vahvuuksia voivat olla erikoisosaaminen, soveltuva konekalusto tai kokonaispalvelujen tarjoaminen.

Yrittäjävalinnan perustana on tarjotun palvelun kokonaisedullisuus, johon vaikuttavat hinnan lisäksi hankintakohtaisesti määritettävät laadulliset kriteerit. Laatutekijöistä tärkeimmät ovat kalusto, ympäristö- ja laatuasioiden hallinta, osaaminen sekä toimintavarmuus.

Lisätietoja urakoista netistä ja luontopalveluista

Luonto- ja maisemapalveluihin (mm. ennallistamiseen ja tienvarsivesakon raivaukseen) liittyviä tarjouskilpailuja ja hankintaeriä on esillä Metsähallituksen metsätalousurakoinnin nettisivuilla:
<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Metsatalous/Urakointi/Tarjouskilpailut/Sivut/Tarjouskilpailut.aspx>

Metsähallitus julkaisee hankinnoista lisäksi sähköisen hankintailmoituksen HILMAssa (hakusana esimerkiksi Metsähallitus). Hankintalain mukainen kynnysarvo palveluhankintojen avoimelle ja julkiselle kilpailuttamiselle on 30 000 euroa. Kynnysarvot alittavien hankintojen osalta sovelletaan hankintayksiköiden omaa ohjeistusta.
<http://www.hankintailmoitukset.fi>

Lisätietoja urakoista ja palvelujen ostoista voi kysyä luontopalvelujen toimipaikoista. Ajantasaista tietoa urakoinnista ja yrittäjävalinnasta kannattaa seurata nettisivuilta.
<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Metsatalous/Urakointi/Sivut/Urakointi%20Metsahallituksessa.aspx>

Teksti: Juha Rutanen, Luonto- ja maisemapalvelut -teemaryhmä ja Marja-Liisa Hintsanen, apulaisjohtaja, Metsähallitus, luontopalvelut
Keskeisimmät lähteet: Metsähallituksen nettisivut sekä toimintakertomus 2009.